

Biologisk mångfald

Hösten 2017 konstaterade en alarmerande forskningsrapport att 75 % av insekterna försvunnit de senaste 27 åren i över sextio tyska naturreservat. Med tanke på de stora ekosystemtjänster som insekter står för genom att pollinera växter, får det allvarliga konsekvenser för insekterna själva, för hela ekosystems stabilitet och för mänskligheten. Ungefär var tredje tugga vi får i oss kommer från frukt och grönt som har pollinerats av insekter och det ekonomiska värdet av jordbruk som är kopplat till insektpollinering inom EU uppskattas till cirka 15 miljarder euro. Läs rapporten om varför bin och andra pollinatörer minskar här:

<https://www.europarl.europa.eu/news/sv/headlines/society/20191129STO67758/varfor-minskar-bin-och-andra-pollinerare-grafik>

Men allt handlar inte om oss människor. Vilda blommor behöver också pollinering och nästan 80 % av vilda växter inom EU måste helt eller delvis pollineras av insekter för att kunna föröka sig. Så nu är det dags att göra en insats för att hjälpa våra vilda blommor och pollinatörer!

Insatser som du kan göra för att öka biologisk mångfald

Fröbomber

Vill du bjuda in bin, humlor och fjärilar till din trädgård, skolgård eller promenadstråket till mataffären? Då kan fröbomber vara en smidig lösning för att snabbt sätta igång! Miljöverkstan är sedan länge kända i Haninge för sina fröbomber och det har på sätt och vis blivit vårt eget lilla värtecken på Rudanvägen 45. En fröbomb är precis som det låter, en liten rund och jordig bomb full med frön som bara väntar på att explodera med liv och färg. Idén kommer från Japan från början men har spridit sig till många städer och urbana miljöer runtom i världen där stadsborna vill ha mer färg och grönska omkring sig. Det är också ett sätt att öka tillgången på föda för insekter och under de senaste åren har hundratals barn tagit del av vårt recept för att gynna biologisk mångfald och sprida glädje för både insekter och människor i Haninge kommun.

Bild: Patrik Swede

Så tillverkar du fröbomber

Du behöver lera, jord, vatten och frön från pollen- och nektarrika blommor (se vår lista nedan). Leran kan du antingen gräva upp själv eller köpa på trädgårdshus. Du blandar tre delar jord, en del lera, en nypa frön och lite vatten i en bunke. Det du vill få till är en smet à la chokladbollar så tillsätt vatten varsamt och lite åt gången. När du är nöjd med konsistensen, rullar du klumpar av blandningen till bollar som du sedan lägger på tork på fönsterbrädan. När de torkat kan du smidigt bära med dig dem i fickan utan att bli smutsig. Där du tycker att det saknas ängsblommor kan du lägga en fröbomb, sedan gör regnet och solen resten. Att plantera i krukor eller pallkragar fungerar utmärkt i fall du vill ha dina framtida blommor på altanen eller vid grönsakslandet.

Bild: Pär Plüschke

Tips på nektarrika blommor som passar bra till dina fröbomber

Viktigt att tänka på när man väljer frön är att insekterna vill ha en blandning som producerar blommor, och därmed mat till dem, under en lång period. Vissa växter är ettåriga men har förmågan att släppa ifrån sig frön under sensommaren som i sin tur växer året därpå. Andra frön är fleråriga perenner och bildar blommor från samma växt år efter år på samma plats. Här finns några tips på "bivänliga" blommor som vi själva har testat med gott resultat.

- Honungsört. Blåklint. Rödklint. Gurkört. Rödklöver. Vitklöver. Bovete. Kåringtand. Klätt. Kornvallmo. Prästkrage. Rölleka.

Anlägg en äng

Bild: Joseph Wastie

Vill du satsa på ett litet större projekt så kan du omvandla en del av gräsmattan till en surrande äng. Det tar lite mer tid men är fantastiskt givande till slut. För att sätta igång gräver du bort det översta jordlagret för att få bort gräsets rötter och ge ängsblommorna en chans att få fäste. Skaka av så mycket jord från grästuvorna som möjligt och låt ligga kvar på marken. Tänk på att ängsblommor vill ha det näringsfattigt, så undvik att köpa in planteringsjord eller att tillsätta extra gödsel. Får du tag i sand eller sandig jord är det ett ypperligt sätt att bidra till en gynnsam jordmån från början.

När jorden är på plats sår du fröna (3 gram frön räcker till ungefär 1 kvadratmeter jordyta). Täck fröna med ett tunt lager jord. Vattna ängen de första tre-fyra veckorna när rotsystemen bildas och plantorna fortfarande är sköra. April och maj är en bra tid på året att sätta igång med ditt ängsprojekt men det fungerar utmärkt även under hösten om du vill ha färgglada ängsblommor året efter.

Ett sista tips är att kratta bort dött växtmaterial under hösten eftersom det kommer att tillföra ett närings tillskott i jorden när det bryts ner. Det i sin tur ökar risken för att växter som är konkurrenskraftiga (ogräs) tar över och tränger ut dina ängsblommor på sikt.

Insektshotell

Att hjälpa pollineringsinsekter genom att bjuda på en blomsterbuffé är ett mycket bra sätt att försörja dem med mat. Det är en värdefull insats men många insekter behöver även någonstans att bo och lägga sina ägg under sommaren, och skydd i form av en övervintringsplats när temperaturen sjunker. Då kan man lätt bygga ett insektshotell som gynnar ensamlevande bin, eller solitära bin som de också kallas, plus fjärilar och andra småkryp. I Sverige finns det cirka 287 arter solitärbin enligt SLU artdatabanken och samtliga vill ha ett alldeles eget hem till skillnad från

humlor, getingar och i synnerhet honungsbin, som lever tillsammans i samhällen med upp till 60 000 individer.

Solitära bin anses vara de viktigaste pollinatörerna av frukt- och bärbuskar i Sverige så genom att bygga ett fint hem för dem i trädgården kan du även öka avkastningen på dina hallon, äpplen och jordgubbar. Ett hotell kan vara stort eller litet, och kan se ut på en rad olika sätt. En enkel metod att skapa ett hotell är att samla ihop en bunt vass eller bambupinnar och kapa dem i mindre bitar. Sedan knyter du ihop allting med ett snöre eller ståltråd så att ditt hotell är kompakt och håller ihop. Efteråt hänger du det på valfri krok eller i ett träd i skyddat läge. OBS: viktiga mått att tänka på är att inkrypshålen bör variera i diameter mellan 3 – 12 mm, och längden på ditt vasstrå eller bambupinne måste vara åtminstone 10 cm lång och inte vara ihåligt rakt igenom.

Alternativet till att samla pinnar eller vass är att helt enkelt borra hål i stockar eller träbitar med bormaskin. Samma mått gäller här för att kunna bjuda in så många olika arter som möjligt! Vill man vara kreativ kan du kombinera både bibatteri och träbitar till ett eget konstverk. Det är bara fantasin som sätter stopp och nedan finns ett insektshotell som personal på Torvalla idrottsplats i Handen byggde efter en workshop om biologisk mångfald med Miljöverkstan under april 2021.

Bild: Mandy Noble